

POHJAVESIALUEIDEN E-LUOKKA

Pohjavesialueita on aikaisemmin luokiteltu alueiden vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden kannalta luokkiin I ja II, joita vastaa uudet luokat 1 ja 2. Uudessa luokituksessa huomioidaan vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden lisäksi pohjavesialueen pohjavedestä riippuvaiset merkittävät maa- ja vesiekosysteemit. Pohjavesialueen vedestä riippuvaisesta merkittävästä ekosysteemistä informoi E-luokka, joka voi esiintyä itsenäisenä tai luokkiin 1 ja 2 yhdistettynä (E, 1E, 2E). Pohjavesialueen E-luokan edellytyksenä on pohjavedestä riippuvainen merkittävä *ekosysteemi*. Uuden E-luokituksen takana on vuonna 2016 voimaan tulleet muutokset vesienhoitoasetuksessa.

Pohjavesialueen E-luokituksessa keskeistä on ekosysteemin käsite, sillä E-luokan edellytyksenä on pohjavedestä riippuvainen merkittävä *ekosysteemi*. Ekosysteemillä tarkoitetaan elottoman ja elollisen luonnon muodostamaa kokonaisuutta. Merkittävässä pohjavesivaikutteisessa ekosysteemissä on siis merkittävä eloton osa – esimerkiksi luonnontilainen lähde tai pohjavesinoroja sekä elottomasta pohjavesimuodostumasta riippuvainen merkittävä elollinen osa eli erityisesti lähdevaikutteisissa ympäristöissä esiintyvää kasvillisuutta ja muuta lajistoa. Tästä johtuen kaikki pohjavesialueilla olevat lähteet ja lähteiköt eivät automaattisesti tuo kyseiselle pohjavesialueelle E-luokkaa. E-luokan saavat ikään kuin lähteikköjen helmet, joissa merkittävän lähdemuodostuman ohella esiintyy myös runsas ja monipuolinen lajisto. Vesi- ja metsälain mukainen lähteikköjen suojelu on normaalisti voimassa kaikilla lähteillä – myös sellaisilla, joita ei ole luokiteltu E-luokkaan johtaviksi ekosysteemeiksi.

E-luokkaan johtavan ekosysteemin merkittävyyden edellytyksenä on kohteen luonnontilaisuus tai luonnontilaisen kaltaisuus, ekosysteemin suora riippuvuus pohjavedestä sekä pohjavesivaikutteiselle ekosysteemille ominaisen lajiston esiintyminen. Vaatimus luonnontilaisuudesta tai luonnontilaisuuden kaltaisuudesta koskee sekä lähdemuodostumaa (lähdeallas/noro/puro/tihkupinta) että kohteen puustoa ja muuta kasvillisuutta. Pohjavesiriippuvaisuuden edellyttämällä varmistetaan se, että ekosysteemin merkittävyys johtuu nimenomaan lähteisyydestä eli pohjavesivaikutteisuudesta eikä esimerkiksi luhtaisuudesta eli pintavesivaikutteisuudesta. Pohjavesivaikutteisen lajiston esiintymisessä on keskitytty pohjavesivaikutteisten sammalten ja muiden kasvien havainnoimiseen. On olemassa myös esimerkiksi lähteiköillä tyypillisesti esiintyviä hyönteisiä, mutta kasvillisuuden havainnoiminen on tehokkaampaa, sillä kasvit ovat aina paikalla. Tästä syystä arvio ekosysteemin lajiston merkittävyydestä on Pohjois-Karjalan E-luokituksen maastotarkastusten yhteydessä tehty tarkastettavalla ekosysteemillä esiintyvien sammalten ja putkilokasvien perusteella.

Lisäksi E-luokitukseen johtavan ekosysteemin on oltava muun lainsäädännön nojalla suojeltu. E-luokitus ei tuo uusia suojeluelementtejä vaan E-luokituksen tarkoitus on informoida pohjavesialueen ekosysteemejä koskevasta muiden lakien mukaisesta suojelusta. Useimpien lähteiden ja lähteikköjen kohdalla muun lainsäädännön nojalla suojelu tarkoittaa vesi- ja/tai metsälakia, jotka turvaavat luonnontilaisten ja luonnontilaisen kaltaisten lähteikköjen ja lähteiden säilymistä. Lisäksi lähteisiä elinympäristöjä on suojeltu luonnonsuojelulain nojalla. Huomioitava on, että vaikka kaikki pohjavesialueiden lähteet eivät johda E-luokitukseen, kaikkia lähteitä ja lähdepurkaumia koskee vesi- ja metsälain mukainen suojelu, kuten aikaisemminkin.

Pohjavesialueen E-luokitus on tehty lähdevaikutteisten ekosysteemien maastotarkastusten perusteella. Kaikki E-luokkaan johtaneet ekosysteemit on tarkastettu ja arvioitu maastossa. Maastotarkastukset on tehnyt biologista ja harjoittelijasta koostunut työpari. Kohteiden maastotarkastusten lisäksi ekosysteemin merkittävyyden arviointi edellyttää maastosta kerättyjen lajinäytteiden mikroskooppista määrittämistä, sillä lajisto on tunnettava tarkkaan, jotta voidaan määrittellä, onko jokin ekosysteemi erityisellä tavalla merkittävä vai ei.